

Mr. drs. C. Homan

De moeizame weg naar eigen Europese veiligheid

Het lustrumseminar van de KNVOL op 29 november a.s. heeft als thema het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) van de Europese Unie. Een van de onderwerpen die ongetwijfeld aan de orde zal komen is de behoefte aan een nieuwe Europese Veiligheidsstrategie (EVS).

De Amerikaanse journaliste Judy Dempsey heeft over dit onderwerp op haar website een debat geïnitieerd dat nog steeds tot reacties leidt. Dempsey vindt dat Europa in het bijzonder prat gaat op mensenrechten en 'soft power', maar zich nooit afvraagt wat er gebeurt als deze onvoldoende zijn om verandering te bewerkstelligen, of conflicten te voorkomen. Bovendien constateert zij dat de 27 lidstaten van de Europese Unie tegen het integreren zijn van deze twee elementen in een nieuwe veiligheidsstrategie, waarin de uitgangspunten en doelstellingen van het buitenlands en veiligheidsbeleid opgenomen behoren te zijn.

Een eerste Europees document op dit gebied verscheen in 2003 onder de titel 'A secure Europe in a better world'. In

deze EVS ontbreekt echter de samenhang tussen gemeenschappelijke dreigingen, doelen en middelen en het document is vaag over gemeenschappelijke belangen en de ambities van de Europese Unie. Zo vond Frankrijk de EVS een goed document dat een tegenwicht kon vormen tegenover de Verenigde Staten; sprak het Verenigd Koninkrijk positief over de EVS omdat het document het belang van de trans-Atlantische band onderstreepte en was ook Duitsland tevreden, omdat het belang van de Verenigde Naties in de EVS aan de orde kwam. Bij de GVDB-missies is dan ook nog steeds sprake van ad hoc beleid.

Terughoudend

Er zijn diverse redenen waarom vele lidstaten terughoudend staan tegenover een nieuwe EVS. Dat is in de eerste plaats uiteraard de eurocrisis. Dat is het voornaamste probleem waarvoor de Europese Unie staat. Maar ook de visies en belangen van de lidstaten van de Europese Unie over het buitenland- en veiligheidsbeleid kunnen nogal eens verschillen. Geografische ligging, bescherming van nationale identiteit, maar ook binnenlandse politieke gevoeligheden kunnen daarbij een rol spelen. Zo insisterden de nieuwe lidstaten van de NAVO bij de onderhandelingen over het nieuwe Strategisch Concept op een prominente plaats van artikel 5. Hierbij speelden vooral hun perceptie over de Russen een belangrijke rol. Dit zal uiteraard ook het geval zijn bij onderhandelingen over een nieuwe EVS. Maar niet alleen over Rusland bestaan verschillende opvattingen tussen de lidstaten van de Europese Unie. Het geldt ook voor landen als Israël, Turkije en de Verenigde Staten, of voor onderwerpen als energie en nucleaire wapens. Dempsey schuift echter deze bezwaren terzijde. Zij vindt dat Europa een veiligheidsstrategie of doctrine nodig heeft, omdat de Europese Unie duidelijk moet maken waarvoor het staat, zowel voor zichzelf als voor de buitenwereld. Landen zoals de Verenigde Staten, Rusland en China beschikken wel over een dergelijk document.

Bovendien, voert Dempsey verder aan, is er sinds het verschijnen van de EVS in 2003 veel veranderd. Zo is er de uitbreiding van de Europese Unie met voormalige communistische landen en is er ook meer aandacht gekomen voor de potentiële instabiliteit in de Kaukasus. Ten gevolge van de Arabische Lente geldt dit ook voor de ontwikkelingen op de zuidflank van de Europese Unie.

Gedepolitiseerde werkwijze

De grote vraag is echter hoe een nieuwe EVS tot stand kan

Judy Dempsey

komen. Verwacht zou worden dat Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk aan dit proces leiding geven. Zij zijn ook de enige mondiale actoren van de 27 lidstaten. Maar in het proces van globalisering zal met de opkomst van andere actoren het demografische, economische en militaire gewicht van deze drie landen verminderen.

Bovendien verschillen de posities van de drie grote lidstaten. Duitsland is vrij terughoudend als het gaat om het spelen van een actieve rol op het gebied van de militaire dimensie van het GVDB. Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn veel ambitieuzer, maar beschermen daarbij zoveel mogelijk hun soevereiniteit. Parijs wil graag een leidende rol in de Europese Unie spelen en zal daarbij waarschijnlijk bereid zijn meer in het kader van Europese instituties te handelen. Van Londen is

noten. Grote delen van de uitkomsten van het adviesrapport konden vervolgens in het definitieve Strategisch Concept worden overgenomen.

Kortom, een gedepolitiseerde werkwijze die ook de Europese Unie zou kunnen overwegen. Daartoe zou de Hoge Vertegenwoordiger voor het buitenlandbeleid, Catherine Ashton, een commissie van onafhankelijke experts moeten benoemen, die met voorstellen voor een nieuwe EVS komt.

NAVO-Europese Unie

Een belangrijk knelpunt dat zo'n adviescommissie uit de weg zou moeten ruimen, is uiteraard de moeizame samenwerking tussen de Europese Unie en de NAVO. Die verkeert nog steeds in een Turkse en Cypriotische wurggreep. Het valt im-

Bij de NAVO heeft de groep van experts een belangrijke rol gespeeld in het voorwerk voor het NAVO Strategisch Concept

nog steeds onduidelijk of het werkelijk tot de Unie behoort. Kortom, bij deze drie grote lidstaten ontbreekt een gemeenschappelijke, strategische visie.

Teneinde uit deze impasse te komen, doen de laatste tijd in academische kring voorstellen de ronde voor een soortgelijke aanpak als die bij de totstandkoming van het laatste NAVO Strategisch Concept. Bij de NAVO heeft de groep van experts een belangrijke rol gespeeld in het voorwerk voor het NAVO Strategisch Concept. Onder leiding van Madeleine Albright en Jeroen van de Veer organiseerde de groep in de reflectiefase thematische seminars en andere evenementen, waaraan vooral vertegenwoordigers van denktanks, internationale organisaties en nationale overheden deelnamen. Daarna bezocht de groep in de consultatiefase de hoofdsteden van alle bondge-

mers politiek moeilijk te verkopen dat twee zó gelijkgestemde organisaties zó slecht samenwerken. Zo heeft de Europese Unie bijvoorbeeld op het gebied van de schaarser wordende militaire capaciteiten het proces van *'pooling and sharing'* en de NAVO daarnaast het proces van *'smart defense'*. Het moet toch duidelijk zijn dat in deze tijd van krimpende financiële middelen de Europese strijdkrachten en capaciteiten die via het GVDB of de NAVO worden ingezet, uit dezelfde pool komen. Maar minstens zo belangrijk is een nieuwe EVS, die de taken voor het GVDB identificeert en daarmee richting kan geven aan de militaire (en civiele) middelen die hiervoor benodigd zijn.

Kortom, 29 november zal ongetwijfeld een interessante dag worden! <

Colofon Ons Leger

Doelstelling

De vereniging stelt zich ten doel bij de Nederlandse samenleving de overtuiging ingang te doen vinden dat voor het behoud van vrede, veiligheid en vrijheid een deugdelijke en goed toegeruste krijgsmacht noodzakelijk is. Om dat te bereiken wordt ons blad behalve aan onze leden, abonnees en begunstigers toegezonden aan onder meer politici, diverse maatschappelijke instellingen en redacties van dag-, week- en maandbladen.

Ereleden

J.H.M. van Alphen, P.R. Klop
en Ing. J.Th.E. Schut

Algemene Raad

Jhr. dr. P.A.C. Beelaerts van Blokland
G.L.J. Huijser
Drs. H.H. Hulshof
Mr. B.J.M. Baron van Voorst tot Voorst

Hoofdbestuur

P.J.E.J. Striek, voorzitter
Prof. dr. O.C.K.M. Penn, vice-voorzitter
Drs. P.C. Dijkgraaf, secretaris
J.L.M. Reijnen, penningmeester

Leden:

P.P.B. Greup, lid
Mw. B. Hamstra, lid
P.R. Klop, lid

**Bijzondere leerstoel
vanwege de KNVOL aan de
Rijksuniversiteit Utrecht**
Prof. dr. J. Hoffenaar

Secretaris KNVOL
Vogelzand 2311, 1788 GE Den Helder
Telefoon: 0223 - 691353
Fax: 0223 - 691355
E-mail: info@onsleger.nl

**Leden-/
abbonementenadministratie**
Catharina van Rennesstraat 11
2551 GK Den Haag
Tel/fax: 070 - 391 1959
E-mail: info@onsleger.nl

Regiovertegenwoordigers

Zuid-Holland
vacature

Noord-Holland
M.M.W. Kasteleyn
Olympiaplein 77, 1077 CR Amsterdam
Tel: 020 - 6715273

Noord
Vacature

Oost
Drs. T.J. Bouwers,
Willebrordstraat 9, 7121 DR Aalten
tel: 0543 - 471761

Midden
mr. S.H. Steendam,
Groenekanseweg 79, 3732 AB De Bilt
tel: 06 - 5464 3043

Zuid
C.H.J. Veldkamp
Wagenaarstraat 8, 4331 CZ Middelburg
tel: 0118 - 650377